

PRINS LEOPOLD, HERTOG VAN BRABANT, HUWT MARIA HENDRIKA

door Ivan VAN HYFTE

Leopold II mag zich in Oostende nog steeds verheugen in een levendige belangstelling voor zijn persoon en we laten het hem ten gepasten tijde ook blijken. Er was de geslaagde zomertentoonstelling over zijn ronduit schitterende urbanistatieplannen en realisaties. Gidsenkring Lange Nelle levert prima-werk af op hun "koninklijke wandelingen" en praten we over onze stad en haar metamorfose, altijd komt vanzelf het vertrouwde beeld met die eminente grijze baard boven.

Als prins of hertog van Brabant kennen we hem - voor wat Oostende betreft - minder en over zijn Oostenrijkse vrouw Maria Hendrika, nochtans vereeuwigd in een parknaam, bestaan niet zoveel Oostendse bijdragen. Ik vermoed dat ze, na haar huwelijk, niet lang haar liefde is blijven delen voor onze stad. De reden is genoegzaam bekend.

* * *

Toen erfprins Leopold in de maand april 1853 politiek meerderjarig werd, vond zijn vader dit een dynastiek evenement om aan de toekomst te bouwen. Hij lonkte naar Oostenrijk dat hij ironisch "die Herrliche Alte Monarchie" noemde. Dacht hij misschien aan een alliantie van het huis Coburg met dit van Habsburg ? Of aan een stevig monarchische constructie nu West Europa kreunde onder revoluties en volksopstanden ? Of was hij bang voor keizer Napoleon III die zijn land best militair kon gebruiken ?... (1).

Op 2 mei 1853 vetrekt een trein, richting Keulen, met aan boord Leopold I, diens zoon en hoog militair gezelschap. Officieel is niks aan de hand, luidt het, maar alle Europese hoofdsteden maken zich ongerust. Diplomatieke Londense kringen, en de hogere Parijse salons vermoeden dat de reis doorheen verschillende Duitse staten een poging is om zijn zoon uit te huwelijken. Dresden, Gotha, Berlijn, Potsdam worden aangedaan. De diplomatie doet wat van haar verwacht wordt. Koninklijke musea worden bezocht, orders worden uitgereikt, in de Opera wordt Schiller opgevoerd, cavalerie-manoeuvres worden bijgewoond...

Donderdag 12 mei. Aankomst in Wenen. Hartelijk onthaal in het Noordstation door de keizer en andere aartshertogen. Het stadhuis in de Herrengasse wordt de residentie van de Belgische gasten. 's Avonds volgt het gebruikelijk Opera-bezoek, samen met de keizerlijke familie.

De Oostenrijkse pers reageert alert. Het kan niet anders of de uitverkoren sprookjesprinses wordt de 17-jarige aartshertogin Maria Hendrika Anna, dochter van aartshertog Jozef van Oostenrijk en Maria Dorothea van Wurtemberg.

De Oostendse "Feuille d'Ostende" commentarieert in zijn editie van 19 mei voorzichtig : "On comprend que nous ne puissions rien préjuger à cet égard". Enkele dagen tevoren had de 18-jarige Leopold zijn broer Philippe ook al ingelicht : "J'ai été fort surpris en apprenant ce choix, mais je me suis soumis à la volonté

suprême..." (2). "Par raison d'Etat" hebben koningskinderen niet altijd recht op liefde...

Al vlug wordt Brussel op de hoogte gebracht van de snelle verloving. Via de Belgische gezant bij het Oostenrijks hof krijgt de Belgische regering een geflatteerd beeld van de toekomstige koninklijke bruid. In zijn communiqué schrijft hij onder meer dat ze Frans, Italiaans en Engels praat, dat ze een knappe musica is, dat ze heel graag bloemen schildert, dat ze gratieus te paard rijdt...enz. (3).

22 mei. Laatste dag van een in alle opzichten geslaagd bezoek. Wenen wuift zijn illustere gasten uit die het naar hun zin hadden in de Prater, kasteel Schönbrunn, Parktheater of de Hofburg. Marie Henriette is aanwezig op het laatste "déjeuner dansant", op een "fête des Roses" en op het gala-diner. Om 9 u 's avonds vertrekt de trein naar Dresden, zonder haar...

Wanneer minister van Buitenlandse Zaken H. DE BROUCKERE in de Kamer plechtig het huwelijk aankondigt, is de koning met zijn zoon al terug in het land (28 mei). Voor het protocol worden het drie drukke voorbereidende maanden, zeker als het rekening moet houden met de Oostenrijkse pietluttige hofetiquette.

Haar grote werk begint op 10 augustus. Terwijl Leopold in Laken met mazelen ziek te bed ligt (4), trouwt op kasteel Schönbrunn Hare Keizerlijke Hoogheid Marie-Henriette-Anna met de handschoen (bij volmacht). Rome had vooraf dispensatie verleend omdat het paar allebei achterkleinkinderen zijn van wijlen keizerin Maria Theresia. Als de ringen uitgewisseld worden en het ja-woord wordt gegeven, neemt de jongere broer van de Oostenrijkse keizer Frans Jozef de plaats in van Leopold die de glinsterende, kostbare edelgesteenten op het diadeem van zijn bruid niet ziet...

Hij ziet haar pas op 15 augustus, één week vòòr hun huwelijk, nabij Verviers waar - zoals de etiquette van regerende vorstenhuizen het voorschrijft - de ceremonie van de overdracht van de verloofde plaats vindt. In de "Salle du Trône" van het Hotel Biolley, een "neutraal" territorium, noch Belgisch noch Oostenrijks, regelen Oostenrijkse en Belgische commissarissen onderling de "Remise" in aanwezigheid van Marie Henriette die nadien, aan de hand van O'SULLIVAN DE GRASS, wordt voorgesteld aan koning Leopold I. De vorst in generaalsuniform met de Oostenrijkse Orde van St. Etienne kust zijn schoondochter op het voorhoofd. Leopold als grenadiersmajoor drukt stijlvol, ietwat koeltjes de hand van zijn toekomstige. Philippe en zus Charlotte, die voor de gelegenheid een roze satijnen jurk en hoed in witte kant draagt, worden eveneens voorgesteld. Maria introduceert op haar beurt haar uitgebreide suite hofdignitarissen en eredames.

Na een diner in de schitterende banketzaal begeeft het gezelschap zich naar het balkon om de acclamaties van een menigte in ontvangst te nemen... Tussen Verviers en Brussel dendert een koninklijke trein voorbij stations die allen opgesmukt zijn. Om 18.30 u rijdt hij Brussel Noord binnen. Onbeschrijfelijk Brussels royalisme ! In de Rue du Progrès vormt zich een stoet. Paarden staan wild te trappelen. 19.00 u. Op het balkon van hun paleis verschijnt de koning, de prinsen, de prinses en de jonge aartshertogin die haar emoties bedwingt. Een kanon overstijgt alle

Brusselse kerkklokken. België is in de ban van een nooit gezien huwelijk...

22 augustus. Half elf. In de grote zaal van het koninklijk paleis ligt op een goudkleurige stijltafel de huwelijksakte open en wacht op een historische bezegeling. Plots gaat één van de appartementsdeuren open voor de verschijning van Leopold I met aan zijn arm Mademoiselle la duchesse de Brabant. Het is de Brusselse burgemeester Charles DE BROUCKERE die het burgerlijk huwelijk sluit.

Twaalf uur. De collegiale Sint-Goedele en Sint-Michiel zit afgeladen vol voor het kerkelijk huwelijk dat de Mechelse aartsbisschop Mgr. STERCKX inzegt. Marie Henriette is erg onder de indruk wanneer Palestrina, Cherubine en Mozart de hoge gotische gewelven vullen. Terwijl ze ingetogen luistert, leest ze een stukje geschiedenis af van de warme gebrandschilderde glasramen. Het is halftwee als het Te Deum aanvangt en een stoet bisschoppen hen uitgeleide doet.

Brussel zou Brussel niet zijn zonder zijn Ommegang. In de namiddag wonen de jonggehuwden vanop een bebloemde tribune een pralerige historische stoet die zich slingert doorheen oud Brussel. Marie Henriette amuseert zich kennelijk. Leopold toont weinig interesse en is zwijgzaam. Nu en dan kijken ze elkaar even aan. De koning bewondert haar natuurlijke aantrekkelijkheid. Wat zal het worden als straks over een week dit echtpaar, dat maturiteit mist, zijn Blijde Intrede doet in Oostende ?....

-
- (1) De Franse keizer vond het jammer dat de versterkingen van Ath en Philipville waren afgebroken.
 - (2) zie G.H. DUMONT, "Leopold II" Paris, Fayard 1990, p. 47.
 - (3) zie A. DE RIDDER, "Le mariage de Leopold II d'après des documents inédits" Brussel 1925, p. 152.
Brief van graaf O'SULLIVAN DE GRASS aan H. DE BROUCKERE, gedateerd Wenen 17 mei 1853.
 - (4) zie L. VAN AUDENGAEGHEN "Barones de Vaughan, de liefde van Leopold II" Gent, Reinaert 1985, p. 14.
Sommige bronnen spreken op dit vlak mekaar tegen. Zo meldt "la Feuille d'Ostende" (n° 3623 p. 2) dat Leopold die dag in Oostende dineert met de Brugse bisschop en dat hij 2 dagen tevoren de fortificaties van onze stad heeft bezocht samen met zijn broer.

VERBETERING

In het artikel "Octaaf Defoor 90" (september 1995) is op bladz. 95 - 235 een kleine fout geslopen. Het begin van paragraaf 6 moet zijn : In 1985 werd te Oostende..... i.p.v. in 1958 werd te....